

ประกาศสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
เรื่อง แนวปฏิบัติการบริหารโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย

ตามที่ระเบียบสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัย และการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้สำนักงานประกาศแนวปฏิบัติการบริหารโครงการวิจัย เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามระเบียบดังกล่าว และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยได้มีมติเห็นชอบให้มีแนวปฏิบัติการบริหารโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย สำนักงานจึงออกประกาศแนวปฏิบัติการบริหารโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย ดังนี้

๑. นิยาม

“การบริหารโครงการวิจัย” หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การวิจัยสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการวิจัยได้ หรือการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีการผลิตหรือสร้างสรรค์งานวิจัย และให้หมายความรวมถึงการวางแผนการวิจัย การสร้างความร่วมมือ การพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย การอนุมัติหรือยุติโครงการวิจัย การจัดหาและบริหารทรัพยากรของโครงการวิจัย การเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แบ่งปัน และเก็บรักษาข้อมูลที่เป็นความลับข้อมูลการวิจัย การพัฒนาระบบสารสนเทศการวิจัย การควบคุมดูแลและบริหารความเสี่ยงของโครงการวิจัย การติดตามและประเมินผลการวิจัย การรายงานหรือเผยแพร่ผลงานวิจัย และการบริหารจัดการข้อมูลการวิจัยและผลงานวิจัย และการนำความรู้และเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์

“สำนักงาน” หมายถึง สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

“ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย” หมายถึง พนักงานหรือพนักงานโครงการที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย เช่น นักวิเคราะห์โครงการ ผู้จัดการโครงการ ผู้ประสานงานโครงการ ผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงการ หรือผู้ปฏิบัติงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่ปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงบุคคลภายนอกผู้ซึ่งปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัยด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคล

“คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ” หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงาน ให้มีหน้าที่พิจารณาข้อเสนอโครงการ เพื่ออนุมัติหรือไม่อนุมัติ หรือให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อเสนอโครงการ ตลอดจนมีอำนาจในการพิจารณาสั่งแก้ไข ระบุ ยับยั้ง หรือยุติโครงการ ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามข้อเสนอโครงการที่ได้รับอนุมัติ และให้หมายรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่เกี่ยวข้อง

๒. แนวปฏิบัติก่อนเป็นโครงการและข้อเสนอโครงการ

๒.๑ เมื่อผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ได้รับข้อเสนอโครงการวิจัยแล้ว หากมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ญาติพี่น้อง คู่สมรส บิดามารดา หรืออาจารย์ - ลูกศิษย์ กับ หัวหน้าโครงการ คณะผู้วิจัย หรือผู้ร่วมงานจากภายนอก ควรแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และ อาจพิจารณาโอนย้ายโครงการดังกล่าวให้อยู่ในความรับผิดชอบของผู้อื่นที่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง หรือ ปฏิบัติตามให้ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร

๒.๒ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรประเมินข้อเสนอโครงการเบื้องต้น โดยตรวจสอบความเหมาะสมของข้อเสนอโครงการวิจัยว่ามีเนื้อหาเหมาะสมกับเป้าหมายของสำนักงาน อีกทั้งหัวหน้าโครงการควรให้ข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายและสิ่งส่งมอบของโครงการไว้อย่างครบถ้วนและชัดเจน สามารถตรวจประเมินเมื่อถึงขั้นตอนการส่งมอบผลงาน ตลอดจน คำนึงถึงมาตรฐานที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับเงื่อนไขในการทำงานร่วมกับสำนักงาน

๒.๓ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรขอข้อมูลความคล้ายหรือ ความซ้ำซ้อนของข้อเสนอโครงการจากหัวหน้าโครงการ เพื่อประกอบการพิจารณา

๒.๔ ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย พบความคล้ายหรือ ความซ้ำซ้อนของเอกสารมากเกินไป อาจขอคำชี้แจงเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมจากหัวหน้าโครงการ และ ควรแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อปรึกษาหาแนวทางแก้ไขร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๕ การเลือกผู้เชี่ยวชาญประเมินข้อเสนอโครงการ (ถ้ามี) ควรพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ไม่อยู่ในภาควิชาหรือสาขาวิชา หรือสังกัดเดียวกันกับหัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัย โดย ควรเลือกผู้เชี่ยวชาญประเมินข้อเสนอโครงการที่มีความเป็นกลาง ไม่มีอคติ ไม่เอนเอียงในทิศทางขึ้นชอบ (Pros) หรือมีแนวโน้มที่จะแข่งขันกัน (Cons) และควรตรวจสอบความสัมพันธ์เบื้องต้น

๒.๖ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ข้อเสนอโครงการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ที่อาจเกิดขึ้นต่อข้อเสนอโครงการนั้น ๆ และลงนามในแบบประเมินโครงการและเอกสารประกอบการประเมินโครงการ รวมไปถึงลงนามรับทราบ เรื่องการรักษาความลับ และการปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยและการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๓

๒.๗ ในกรณีที่พบว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินข้อเสนอโครงการมีผลประโยชน์ทับซ้อน แต่ไม่สามารถหาผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นที่เหมาะสมกว่ามาปฏิบัติหน้าที่แทนได้ ควรเสนอให้ผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ พิจารณาว่าควรใช้ผลประโยชน์ของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นอย่างไร

๒.๘ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และรอบคอบ มีกระบวนการจัดการ และรักษาความลับของโครงการวิจัย ตามที่สำนักงานกำหนด

๒.๙ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่พิจารณาข้อเสนอโครงการของสำนักงานทุกชุด ควรลงนามรับทราบในครั้งแรกของการประชุม ในเอกสารเรื่องการรักษาความลับ และการปฏิบัติตาม

ระเบียบสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยและการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๓

๒.๑๐ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ที่อาจเกิดขึ้นต่อข้อเสนอโครงการนั้น ๆ

๒.๑๑ ในกรณีที่พบว่ากรรมการหรืออนุกรรมการมีผลประโยชน์ทับซ้อนต่อข้อเสนอโครงการหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหัวหน้าโครงการ ขอให้ประธานในการประชุมนั้น ๆ พิจารณาการปฏิบัติตามที่เห็นสมควรและเหมาะสม

๒.๑๒ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรสอบถามข้อมูลจากหัวหน้าโครงการเพื่อให้มั่นใจว่าโครงการวิจัยดังกล่าว มีกระบวนการจัดการข้อมูลการวิจัยอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนตรวจสอบและติดตามการขอรับรองโครงการ ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และจรรยาบรรณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลอดจนแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ และจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

๓. แนวปฏิบัติระหว่างดำเนินการวิจัย

๓.๑ การเลือกผู้เชี่ยวชาญประเมินรายงานความก้าวหน้า (ถ้ามี) ควรพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ไม่อยู่ในภาควิชาหรือสาขาวิชา หรือสังกัดเดียวกันกับหัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัย และควรตรวจสอบความสัมพันธ์เบื้องต้น

ในกรณีที่พบว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินรายงานความก้าวหน้ามีผลประโยชน์ทับซ้อน แต่ไม่สามารถหาผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นที่เหมาะสมกว่ามาปฏิบัติหน้าที่แทนได้ ควรเสนอให้ผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการหรือคณะกรรมการ พิจารณาว่าควรใช้ผลประเมินของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นอย่างไร

๓.๒ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องข้องกับการบริหารโครงการวิจัยควรดำเนินงานอย่างรอบคอบ โดยควรเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการ เช่น เข้าเยี่ยมชมโครงการวิจัย (site visit) หรืออาจจัดให้มีการนำเสนอผลงาน เพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน และร่วมกันให้ความเห็น หาแนวทางแก้ไขปัญหา

๔. แนวปฏิบัติหลังการวิจัย

๔.๑ การเลือกผู้เชี่ยวชาญประเมินรายงานฉบับสมบูรณ์ ควรพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เคยประเมินรายงานความก้าวหน้าโครงการนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

๔.๒ ในกรณีสรุปผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ คือ ไม่ผ่าน ให้รายงานคณะกรรมการหรือคณะกรรมการ หรือผู้บังคับบัญชาทราบ โดยอาจจัดให้มีการนำเสนอผลงาน หรือจัดการเยี่ยมชมโครงการ เพื่อหาสาเหตุ แก้ไขปัญหา และขอให้หัวหน้าโครงการส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ที่ปรับปรุงแล้ว

กลับมายังสำนักงานอีกครั้งเมื่อถึงขั้นตอนการส่งมอบผลงาน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรตรวจสอบการมีอยู่จริงของผลงาน รวมไปถึงตรวจสอบผลงานนั้น ๆ ว่ามีคุณสมบัติตามที่กล่าวอ้างไว้หรือไม่

๔.๓ หากมีสิ่งค้นพบจากโครงการวิจัยที่เป็นประโยชน์ในเชิงสาธารณะ เศรษฐกิจและสังคม หรือกรณีใด ๆ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย ควรขอข้อมูลที่หัวหน้าโครงการสามารถเปิดเผยได้กลับมายังสำนักงาน และหารือกับผู้บังคับบัญชาเพื่อหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม

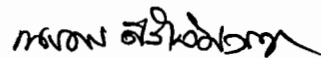
๔.๔ หากผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงการ หรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย พบกรณีที่น่าจะเข้าข่ายพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย ควรแจ้งฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยให้ดำเนินการตรวจสอบตามกระบวนการที่วางไว้ต่อไป

๕. เอกสารอ้างอิง

ระเบียบสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยและการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย พ.ศ. ๒๕๖๓

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายณรงค์ ศิริเลิศวรกุล)

ผู้อำนวยการ

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ